

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

LV. Qui sentit onus, sentire debet commodum, & econtra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

onis pro reo militantis, & cum cætera paria sunt, præponderantis: sed etiam, quod reus invitus, inopinatusque & imparatus in jus vocetur, & partes sustineat vim propulsando se tuentis adversus impetitionem actoris: qui, præterquam, quod lucrum capiet ex rei damno, sponte paratusque, & quò ipsi placuit tempore in iudicium venit. Ut mirum non sit; quòd, uter alterum tempore præcedat, non attendatur.

6. Idem ferè, quod in venditione, accidit in pignoribus & hypothecis; quantumvis enim in his quoque potior sit is, qui prius credidit pecuniam, & hypothecam accepit, *l. Posterior 11. pr. ff. Qui potior in pign. hab.* etiam si posteriori specialiter res aliqua v.g. prædium, priori verò generaliter obligata sint omnia debitoris bona, ex quibus, etiam prædiò subtractò, pecunia credita recuperari possit, *l. Qui generaliter 2. pr. ff. & l. Si generaliter 6. C.* imò etiam, si posteriori creditori prædium à debitore traditum sit, *l. Creditor 1 §. fin. ff. eadem Rubr. cum;* quòd hòc casu prædium per traditionem ad creditorem posteriorem cum onere transferatur, *l. Alienatio 67. ff. de Contrab. empt. & c. Ex literis §. de Pignor. & hypoth.* rum verò; quòd jus priori quæsitum ei invito auferri non possit, *Reg. Id. quod nostrum est 11. ff. hie.* Quantumvis, inquam, in his quoque prior tempore potior jure habeatur, variis tamen casibus hæc temporis prærogativa etiam in pignoribus & hypothecis non attenditur; quòd posteriori pignori data res ei obligata, aut ejus causa specialiter privilegiata aliunde, atque idcirco cætera non paria, nec præsentis Regulæ sit locus, ut videre est apud Negulant. *de Pignorib. Lib. 2. Rubr. §. pari. pr. & Peckium hie n. 1 §.* Regulam ab eaque deviantes casus læcò exequentes;

REGULA LV.

Qui sentit Onus, sentire debet Commodum, & econtra.

SUMMARIUM.

1. Duas hæc Regula partes habet.
2. Sensus & Equitas prioris,
3. Utriusque juris exempla declarata.
4. Sensus, ratio & exempla posterioris.
5. Limitatio prioris,
6. Posteriori objecta instantia,
7. Eam non convellunt, sed declarant.

Bipartita hæc Regula, ejusque pars prima prodita est Jure Civili, cujus Regulâ 10. Paulus ICT.º ait, *Secundum naturam est commoda cuiusque rei eum sequi, quem sequuntur incommoda.* Altera dictione Econtra comprehensa, *Qui sentit commodum, sentire debet onus.*

Primæ partis sensus est, *Qui sustinet onus sive damna & incommoda alicujus rei vel actionis, ad eum etiam pertinent cum ea connexa, ex eæve provenientia commoda & emolumenta.* Quod Regulâ 10. cit. ICT.º non malè revocat ad æquitatem naturalem; cum à natura infuso instinctu ad laborem, ad onera & incommoda supportanda utilitate omnes moveamur: nemòque facilè sit, qui subeat onus, si commodi & emolumenti spe non compensetur adeò; ut eò respiciens Divini Juris Interpres & Christi Apostolus. Paulus alter, ad patientiam & sufferenda pro Christi nomine adversa Neophytos propositâ præmii spe sit exhortatus; *Sicut enim inquit, socii passionum estis, sic eritis & consolationis,* 2. Corinth. cap. 1. V. 7.

Quare istius Regulæ vi Monasterium, sicut ex clerici incontinentis ad agendam

agendam penitentiam detractione ejus alendi subit onus, sic ex illatis ejus bonis vel stipendiis, eorum loco assignato subsidium sentire debet, *can. De lapsis 16. q. 6.* Parocho quoque Sacramenta cæteraque divina subdito suo ministrandi obligatio Canonice portionis percipiendæ emolumentis sublevatur, *c. 1. c. Certificariis 9. Sc. de Sepult.* Sic emptor, qui post emptionem ritè perfectam rei etiam nondum traditæ sustinet periculum & interitum, in illius compensationem percipit ejus fructus & incrementum, quod auctione pretii, alluvione &c. accedit, *l. 1. C. de Periculo & commodorei vendit. § 5. Quum autem 3. Instit. de Empt. Vendit.* Creditor etiam, cum fundum in solum acceptum pluri vendiderit, quam debebatur, hoc ipse lucrum fert, sicut laturus esset damnum, si minoris vendidisset, *l. Cùm pro pecunia 24. C. de Solut.* Ita demum, ut alia omittam, usufructuario cedunt arbores demortuæ, quibus alias substituere tenetur, *l. Agria 18. ff. de Usufructu*; & in contractu societatis, licet expressum non sit, tacite tamen actum censetur, ut, qui plus æris & periculi sustinet, plus faciat lucri, Baldus in *l. 1. C. Pro socio* & Gomez Tom. 2. Var. c. 5. n. 5.

4. Secundæ & ex prima à contrario illatæ partis sensus est, *Qui alicujus rei vel actionis percipit emolumenta & commoda, is sufferre quoque debet onera sive damna & incommoda annexa & provenientia ex ea.* Quod eadem æquitate nititur & ratione aded; ut Imperator non ferendum existimavit eum, qui rei lucrum quidem amplectitur, onus autem ei annexum contemnit, *l. Unica §. 4. C. de Caduc. coll.* Hinc certè Propheeta Divinò jussu, *Va dixit Pastoribus Israel,* qui, pastorali onere & curâ ovium neglecti à capratisque commodis & pinguedine,

pascebant semetipsos, Ezechiel *cap. 34. V. 2.* Hinc beneficiorum suorum fructus clericis non residentibus & Ecclesiæ suæ non servientibus denegantur & adimuntur, ex decreto PP. Trident. *Sess. 24. cap. 12. de Reformat.* quòd beneficium propter officium detur, *cap. fin. de Re-script. in 6.* & sumptibus ad Ecclesiæ ruinam minitantis, reparationem aliunde deficientibus, ad eam contribuere tenentur ejus Rector, beneficiati & quicumque ex ejus fructibus ac proventibus aliquid percipiunt, *c. 1. de Eccles. adif.* & ejusdem S. Synodi decreto *Sess. 12. cap. 7. de Reformat.* Jure quoque Imperiali fructus non conceduntur usufructuario, qui proprietario satisfacere recusat, *l. Quamvis 10. ff. de Damno infecto,* & legato reputatur indignus, qui ei appositum à testatore onus subire non vult, *l. Nefennius 32. V. Nonsemper, ff. de Excusat. tut.*

5. Quamvis autem Regula pars utraque fundetur in æquitate, neutra tamen eximia est ab impugnatione: & contrariam quidem facit; quòd, Sede vacante, jurisdiclio & administratio Episcopalis transeat ad Capitulum: hoc tamen non percipiat fructus, Sede vacante, provenientes: sed hi in Ecclesiæ utilitatem impendi & Prælati defuncti successoribus debeant reservari, *c. Quia sepe 40. de Elect. in 6.* & Civili etiam Jure fratres graventur onere tutelæ sororis suæ: licet ad successionis commodum & emolumenta hæc sola admittatur, *l. 1. in fine, ff. de Legit. tutor.* Instantiis his aliquid tribuendum & Regula sic limitanda est; ut, qui onus, etiam commodum sentiat *Nisi onus ex sua institutione, vel specialis Juris dispositione alicui officio sine comodo sit annexum*: sicut exercitium jurisdictionis & administratio Episcopalis, vacante Sede, Capitulo, *c. cit. c. His qua 11. de Majorit. &*

forit. & obed. c. Si Episcopus 3. & c. fin. de Suppl. neglig. in 6. & legitima tutela agnatis l. 1. cit. ita tamen; ut, ne huiusmodi officia perentibus damnosa sint, contra Reg. cap. Cui non deceat 30. de Elect. in 6. expensas omnes repetere valeant, Laiman in c. Quia saepe cit. n. 2. & Pirhing ad Rubric. de Elect. n. 158.

6. Posterioriorem autem partem dubiam reddit Imprimis; quod Prælati, Rectores parochiarum & alii beneficiati ad officium & servitium, dignitati vel beneficio suo annexum, obeundum ob senium, lepram &c. inhabiles, eorum fructus ac redditus nihilominus percipiant; ac proinde sine onere commodum sentiant, *can. Scripti 7. q. 1. c. 1. & c. Ex parte 5. de Clerico agrot. Deinde; quod maritus uxoris adulteræ dotem lucretur, quin eam in posterum alere eique cohabitare teneatur, l. Unic. C. de Res uxor. ad. & s. Plerumque 3. de Donat. inter vir. & uxor. Demum; quod rei particularis legatarius saepe ex legato à defuncto sibi relicto lucrum percipiat, quin solvendi æris alieni onere gravetur, l. fin. C. de Hered. ad.*

7. Sed ista quoque huic Regulæ parti non officiant. Primum partim; quia propositæ Regulæ vi is, qui commodum percipit, annexum onus subire ac ferre solummodo debet, quando eius ferendi est capax: quales ejusmodi Prælati, Rector & beneficiati non sunt: partim verò; quia officio & servitio dignitati &c. annexò funguntur per assumptos vel ipsis datos Coadiutores, *c. De Rectoribus 3. c. fin. de Clerico agrot. & c. 1. ibidem in 6.* A dignitatibus autem & beneficiis eos removeri non permittit ratio beneficii Ecclesiastici: quod jus perpetuum est; ut extra casus jure expressos invito nequeat auferri, *can. Sanctorum 2. dist. 70. & c. Si gratiosè 5. de Rescript. in 6.*

uti & Ecclesiæ ipsis condolentis benignitas; ne afflictis afflictio addatur, *c. Cum percussio 7. q. 1. & c. Ex parte cit.*

Secundum ac tertium, cum; quia divortio ex adulterio securo maritus innocens dotem non sine onere lucratur; cum ex uxoris suæ adulterio sentiat probum, solatiorum conjugialium privationem, majorémque difficultatem in prolium ex adultera legitime susceptarum educatione, earumque ad conjugia & officia statui convenientia promotione: quæ onera haud sanè levia, imò graviora sunt, quam ut ex dote proveniente quocumque emolumentò valeant compensari: tum verò; quia uxoris alendæ & similia onera doti annexa solummodo sunt, quamdiu dos manet: non etiam, quando mutata qualitate habet rationem pœnæ. Unde mirum non est; quod ratione rei dotalis, postquam in pœnam transit, maritus: uti & legatarius ratione legati rei particularis commodum percipiant sine onere; cum, sine isto illud percipi, Regula tantum vetet, quando rei, ex qua commodum percipitur, onus aliquod est annexum: non omni casu; cum alias liberalis donatio penitus excluderetur.

REGVLA LXI.

In re Communi potior est conditio prohibentis.

SUMMARIUM.

1. Sermo est de re communi pluribus vel singulis.
2. Regula sensus & ratio,
3. Etque consona Juris definitiones.
4. Non procedit, cum cessat lesio prohibentis,
5. Vel res adhibetur ad usum destinatum;

6. Cum